

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Назарова Н.М. под.ред. Специальная педагогика. –М, 2000. — 209 б.
2. Лубовский В.И. Современные проблемы диагностики ЗПР. эл.журнал. «Психологическая наука и образование» — 2012. — №1— 2б. Кулагина И. Ю. Личность школьника от задержки психологического развития до одаренности // — М. ТЦ «Сфера», 1999. — 117 б.
3. Лебединская К.С. Основные вопросы клиники и систематики задержки психического развития // Дефектология. — №3. — 17–18б.
4. Гурьева Н.А. Год до школы. Развиваем память. Рабочая тетрадь упражнений по мнемотехники. – СПб.: Светлячок. —2000.
5. Подобед В.Л. Особенности кратковременной памяти детей с задержкой психического развития // Дефектология. — 1981. — № 3.
6. Полянская Т.Б. Использование метода мнемотехники в обучении рассказыванию детей дошкольного возраста. — 2009.

Төлеутай А.А., Қазтұтынуодағы Қарағанды экономикалық университеті, бизнес және құқық, технология факультеті, СР-19-1к тобының студенті
(*Ғылыми жетекші - аға оқытушы, магистр Исина С.С.*)

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТІК ЖҰМЫС МАМАНДЫҒЫНЫҢ ҚАЗІРГІ КЕЗЕНДЕГІ КӘСІБИЛІК МӘСЕЛЕСІ

Әлеуметтік жұмыс институты азаматтық қоғамның басты әлеуметтік институттарының бірі болып табылады. Азаматтық қоғамды дамыту сияқты халық әлеуметтік жұмыс институтын да дамытуға мүдделі. Әлеуметтік жұмыс институтын дамыту қоғам тарихының ажырамас бөлігі болып келеді. Дамыған, жетілдірілген әлеуметтік жұмыс институты - дамыған мемлекеттің бірден-бір көрсеткіші.

Әлемдік тәжірибе көрсеткендей, әлеуметтік саясаттың мінсіз және әмбебап үлгісі жоқ. Әлеуметтік қауіпсіздік және азаматтардың жақсы өмірі мәселелерін шешу - бұл әрбір қазақстандыққа әсер ететін қиын және өте маңызды міндет.

Мемлекет қоғамның әлеуметтік жағдайы төмен топтарына- зейнеткерлерге, мүгедектерге, еңбекке жарамсыздарға, науқас балаларға және т.б. атаулы көмек үшін толық жауапкершілік алып, ұдайы әлеуметтік және зейнетақылық қамтамасыз ету жүйесін жетілдіріп отыр, ананы және баланы жан-жақты қорғау қажеттігіне мән беруде.

«Әлеуметтік жұмыс» ұғымы ХІХ ғасырдың аяғы мен ХХ ғасырдың басында жаңа кәсіби іс-әрекет ретінде айналымға енді. Осы уақыттан бастап адамдарға көмек көрсететін қайырымдылық ұйымдар саясаты көмекке мұқтаж адамдарды қамқорлыққа алу мәселесін қарастыруда. Кедейліктің негізгі себебі ретінде қоғамдағы объективтік әлеуметтік-экономикалық жағдай қарастырыла бастады. Соның негізінен көмек көрсетудің жаңа үлгілері дамуға бастау алды.

Қазіргі таңда Қазақстандағы әлеуметтік жұмыс перспективті салалардың бірі ретінде даму үстінде. Ауыр экономикалық жағдай тұрғын-халықтың осал топтарына әртүрлі білікті көмекке мұқтаж болуына себеп болып отыр. Функционалистік әлеуметтану көзқарасы бойынша бұл жағдай жаңа мамандықтың пайда болуының бір ғана себебі емес, сонымен қатар кәсіби әлеуметтік жұмыстың дамуын ынталандырушы факторлардың бірі болып табылады. Қоғам әлеуметтік жұмыстың жылдам институционализацияланғанына және оның қоғамдағы жоғарғы мәртебелі, жағымды имиджді толыққанды мамандық болып қалыптасқанына тікелей мүдделі болуына байланысты тек жоғары сапалы мамандандырылған мамандық қана мәселелердің салдарларымен қатар себептерімен де табысты күресе алады.

Егер әлеуметтік жұмыстың қазіргі таңдағы шынайы жағдайын қарастыратын болсақ, онда әлеуметтік жұмыс адамдарға кәсіби көмек көрсететін мамандық ретінде қалыптасқан жоқ, және оның кәсібилену процесі әлі де аяқталмады. Кәсібилік ұғымы кең мағынада қоғамдық институттардың құрылуы мен дамуы, сонымен қатар қоғамның кәсіби құрылымының қалыптасуымен байланысты ережелер мен нормалар ретінде түсіндіріледі. Ал тар мағынада кәсібилену процесі ерекше мүддесі мен құндылықтары, сонымен қатар кәсіби ұстанымдары мен ролі бар кәсіби топтарды қалыптастыру дегенді білдіреді. Әлеуметтанушылардың көзқарастары бойынша іс-әрекет тек кәсібиленуден өткеннен кейін ғана мамандық ретінде атала алады.

Қазақстан бүгінгі таңда өз алдына жаңартылған, әсерлі мемлекеттер қатарына кіреді, әлемдік бірлестік Қазақстандағы өзгерулерге оң көзбен қарайды.

Қазақстан Республикасында әлеуметтік жұмыстың дамуы еліміз егемендігін алған жылдан басталып, жаңа жүйеге енді. Қазақстанда нарықтық экономиканың орнауы, мемлекеттік реттеудің маңызды компоненті әлеуметтік жұмыстың анықталуына әкелді. Әлеуметтік жұмыс теориясының негізгі бағыттары: халыққа әлеуметтік көмек көрсетудегі әлеуметтік қорғаудың тиімді жүйесін құрастырудан тұрады. Қазақстан халқының әлеуметтік – экономикалық жағдайы әлеуметтік жұмыстың, соның ішінде әлеуметтік жұмыстың теориясының жүзеге асырылуының көрсеткіші болып табылады. Қазақстан Республикасында әлеуметтік жұмысты жетілдіріп оны әрі қарай дамытуда көптеген мекемелер айналысады.

Мамандықты түсіндірудің интерпретативтік амалына сәйкес әрбір кәсіп стратификациялық жүйенің белгілі бір жағдайын иеленуге ұмтылады. Бұл кәсібиліктің салдары түпкі нәтижесінде мамандық иесінің өзінің жоғарғы мәртебесі мен әлеуметтік мобильділігінің жоғарылауына ұмтылуына алып келетін арнайы қызмет көрсету нарығын құру мен бақылау процесін көрсетеді.

Кәсіби бақылау деп те аталатын бұл амал қоғамды әр түрлі топтардың өз мүдделерін ұстану үшін күрес ретінде қарастыратын қақтығыстар мен іс-әрекеттер теориясынан шығады. Кез келген мамандық әлемге кәсіби көзқарасын шектей және кәсіби білімді меншігі ретінде жеке дара иелене отырып, өз құзырлығы саласына қатысты сұрақтар шеңберін сызып көрсетуге тырысады. Сонымен қатар барлық маман иелері өздерінің тобына кірмейтіндердің қолы жетпейтін белгілі бір іс-әрекеттерді орындау құқығына ие болады және қоғам өмірін өзінше бейнелеуге тырысады.

Мамандықтың «идеалды үлгісін» сипаттайтындардың қатарындағы А. Гроссман неге дұрыс кеңес екендігін білмей, клиент орындауға тиісті «сенімді кеңес» түрін ұсынады [1].

Әлеуметтік жұмыс жүйесінің институционалды базасын әлемдік тәжірибе негізінде қарастыруда Қазақстан жағдайын ескере отырып аралас жүйені таңдау керек. Онда мемлекеттік және жеке институттардың мүмкіндіктері тиімді қолданылады.

Барлық әлеуметтік жұмыс үшін жеке теңестірудің жалпы мемлекеттік жүйесі және әрбір азаматқа жеке теңестіру кодын беретін мәліметтердің ұлттық базасы құрылуы тиіс.

Қазақстан Республикасындағы кең көлемде әлеуметтік қамтамасыз ету – мемлекеттің әлеуметтік қорғау жүйесінің басымдықтарының бірі. Әлеуметтік жұмыс жүйесін жүзеге асыруда әлеуметтік қауіп қатары кеңейді, ондай жағдайда әлеуметтік қорғау қажеттілігі туындайды. Демографиялық процестерді қолдау мақсатында бала туу мен тәрбиелеу әлеуметтік қорғауды қажет ететін жағдай ретінде қарастырылады. Қолдау мақсатында бала туылғанда берілетін төлемақы мен кәмелетке толмаған балаларды тәрбиелейтін отбасыларға қосымша төлемақылар енгізіледі.

Қазақстан Республикасындағы әлеуметтік қамтамасыз ету, олардың құқықтары деген түсінік ұзақ уақыт бойы қалыптасып зерттеліп келеді. Әлемдегі халықтар бала құқығы мен ана құқықтарын адамзаттың ең көрнекті бағалы құндылығы ретінде тануы үшін ұзақ және қиын жол жүрді. Ал балалар құқығын бөлек қарастыру туралы сұрақ тек жуырда пайда болды. Тек реформаларды қолдауға бағытталған демократиялық қозғалыстардың нәтижесінде XIX ғасырда ғана мемлекеттер балаларды ата-аналары қиянатынан қорғауды қолына алды. БҰҰ құрылғанға дейін балалар құқықтары құлдық, бала еңбегі, балаларды сату және нәсіпқұмарлық іс-әрекеттерге тарту сияқты әрекеттерге қатысты қолданылатын шаралар ретінде қарастырылды. Мемлекеттердің балалар құқығы саласындағы ара қатынастар Бірінші Дүниежүзілік соғыстан кейін басталды.

Кәсіби маман иесі өзгелерге түсініксіз белгілі бір білімді ресми тасымалдаушы ретінде түсіндіріледі. Тіпті егер де арнайы маман иесі емес адам дәрігердің немесе заңгердің кәсіби қызметін атқаруға тырысатын болса, оның бұл қызметті орындаудағы ресми құқығының жоқ болуына байланысты оның іс-әрекеті тәжірибесіне қарамастан күмән тудырады.

Кәсібилік түсінігі адам мен қоғамның әлеуметтік қызметкерді өзіндік жеке маман, нақты шектелген кәсіби топ ретінде қабылдайтындай белгілі қызметтік белгілер жиынтығының болуын қажет етеді. Әлеуметтік қызметкердің іс-әрекетін сипаттаудағы толық айқындылықтың болмауы қазіргі қазақстандық қоғамдағы әлеуметтік жұмыс институтының әлсіз белгіленгендігін көрсетеді. Осыған байланысты әлеуметтік қызметкерлер біздің елде салыстырмалы түрде жақында пайда болған жаңа мамандықтармен де бәсекеге түсе алмайды. Бұл жағдай әлеуметтік қызмет көрсетудің қажетті рекрутингінің жоқ болуымен қатар, өзінің

кәсіби мәртебесін адекватты бағалауды жоғалтқан тек маман иелеріне ғана емес, сонымен қатар әлеуметтік қызметкерлер саласында біліксіз кадрлардың болуына байланысты сапасыз қызмет көрсету негізінде жалпы қоғамға да зиянын тигізіп жатыр. Дилетанттар мен өз ісінің маманы еместер өздерінің теориялық дайындықтарының әлсіздігінен толыққанды қажетті көмекті (бұл жерде көмек сөзі кең мағынада қолданылады) көрсете алмауымен қатар қоғамда әлеуметтік қызметкерді қабылдауға да залалын тигізеді.

Кәсібилік ұзақ процесті камтиды және әлеуметтік жұмыс бойынша әлеуметтік қызметкерлер мен мамандарды дайындайтын әлеуметтік қызмет көрсету мен білім беру мекемелері қазіргі қоғамдағы ең бастысы болып табылатын ерекше институттардың көмегімен жүзеге асырылады. Арнайы білім беру индивидке кәсібіне қажетті белгілі білімдер мен дағдылар жиынтығын береді, жасырын қағидалар мен кәсіби тәжірибемен таныстырады, диплом түрінде кәсіби мәртебесін ресми дәлелдейді, мамандығын заңдастырады. Қазіргі таңда мамандар қалай дайындылады және олар өздерінің іс-әрекеттерін қалай жалғастырады, соған байланысты жаңа мамандықтың бейнесі мен Қазақстанның болашағы қалыптасады.

Кәсіби жұмысшының қалыптасуы негізгі білімдерге сияқты, әлеуметтік жұмыстың қазіргі принциптері мен әдістеріне қайшы келмейтін тәжірибеге де сүйенуі тиіс. Оқытудың толық курсы менгері отырып, жоғары оқу орнының бітірушісі өзінің жұмысын сапалы орындау үшін алған дағдыларын пайдалана және дамыта алуы тиіс. Осыған байланысты оның жеке кәсібилігімен қатар жалпы әлеуметтік жұмыстың кәсібилігі де қалыптасады.

Сонымен қатар кәсібиліктің, әсіресе, арнайы кәсіби топтарды қалыптастыру сияқты қоғамдық институттарды құру мен дамыту, жалпы кәсіби құрылымды ұйымдастыруды да қамтитын көп өлшемді ұғым болып табылатындығын айта кету керек. Бұл қатаң қалыптаспаған процесс, дегенмен ол нақты кәсіби стандарттарды, яғни жұмыстың әр түрлі бағыттары үшін анықталған болуы тиіс іс-әрекеттер критерийлерін өңдеуді талап етеді. Сонымен қатар кәсіпқой маман іс-әрекеттің жаңа түрінің қалыптасуы жағдайында мамандықтың дамуына өзіндік жеке үлесін қоса отырып, бұл іс-әрекеттің пәндік тасымалдаушысы болып табылады. Нәтижесінде кәсібилік жаңа іс-әрекеттің институционализация процесінің жылдамдығына тәуелді сәйкестік пен реттеу есебінен ішкі және сыртқы процестердің кешенін білдіретін болады.

Әлеуметтік жұмыстағы кәсібилік – бұл адамдардың өмірлік мәселелерін шешуде кәсіби ықпалдастықты қамтамасыз ететін маманның жоғары білім, дағды мен ептіліктің жоғарғы деңгейін үнемі ұстану керектігін ескере отырып, жоғары білім беруде әлеуметтік жұмыс саласына ереше назар аударылуы тиіс. Әлеуметтік жұмыстың кәсібилік процесі тәжірибеде қазіргі әдістер мен технологияларды толық жүзеге асыра алатын кадрларды сапалы дайындауды талап еткендіктен, кәсіби мамандарды қалыптастыратын жоғары оқу орындары мен әлеуметтік қызмет мекемелер кешенін білдірулері тиіс. Сонымен бірге әлеуметтік жұмысқа оқыту бұл мамандықтың ерекшелігін ескере отырып, жүзеге асырылуы тиіс және студенттердің теориясы мен тәжірибесінің өзара байланысына жаңа амалдар қажет: әсіресе, қазақстандық жоғары оқу орындары жағдайында апробациядан табысты өткен шетелдік инновациялық әдістерді білім беру процесіне ендіруді айтуға болады. Білім беру саласын реформалаудағы барлық элементтер бір-бірімен байланысты және модернизация мен трансформацияны білдіретіндіктен жалпы қоғамға секілді әлеуметтік жұмысқа да ықпалын тигізетіні сөзсіз.

Білім беру компонентінен бөлек қоғамда әлеуметтік жұмыс туралы дұрыс түсініктің қалыптасуына ерекше назар аудару керек. Дұрыс терминологияны, әлеуметтік жұмыс рөлінің нақты ұғымы мен әлеуметтік қызмет миссиясын өңдеу және енгізу арқылы бұл мамандықтың шектес салалардан орынды ерекшеленетіндей жаңа көзқарастарға бастама жасаулары тиіс.

Әлеуметтік жұмыскер мамандығы аз бағаланатын, беделсіз мамандық ретінде емес, керісінше қоғам игілігіне бағытталған сұранысқа ие инновациялық бағыттағы іс-әрекет ретінде қабылдануы тиіс. Егер әлеуметтік жұмыс мамандығы біліксіз еңбек (ресми жариялануы міндетті емес) ретінде түсіндірілетін болса, онда бұл кәсіпқой маманның мәртебесіне және оның дұрыс білім алуы мен мүмкіндіктеріне кері әсер етеді. Негізінен қазіргі таңда тұрғын-халықтың әлеуметтік жұмысты мамандық ретіндегі дәлме-дәл түсініктері жоқ және оны бұрынғы қалыптасқан стереотипке сәйкес қабылдайды.

Бұл жағдай жоғары мектептегі «әлеуметтік жұмыс» мамандығына кері әсерін тигізбей қоймайды. Сонымен қатар болашақ мамандығы туралы жеткілікті ақпараты жоқ студент осы мамандықты ары қарай жалғастыра отырып, деромантизация деп аталатын мамандық кейпіне ұшыратуы мүмкін. Өкінішке орай, төменгі курста оқитын студенттер болашақ мамандықтары

туралы ешқандай да түсініктері болмай, «кездейсоқ» контингент болып табылатын жайттар да орын алып жатады. Соңғы бітіретін жылдары студенттер өз мамандықтары туралы жақсы түсіне бастап, өз мамандықтары бойынша жұмысқа тұру сенімсіздіктері арта түсіп жатады. Мұндай жағдайларда студенттердің болашақ мамандығы бойынша кәсіби бағыттылығы төмендей бастайды. Студенттер өз мамандығы бойынша өзін-өзі кәсіби тәрбиелеуге, осыған қажетті білім мен дағдыларды алуға құлшынысы төмен болады. Әлеуметтік жұмысты кәсібилендіруде жоғары оқу орындарының бітірушілерінен үлкен үміт күтіп отырғанда, мұның бәрі мамандарды дайындау тиімділігін төмендету мен білім беру сапасының нашарлауына алып келеді [2, б.13-18].

Әлеуметтік жұмыс-ерекше қоғамдық құбылыс, ол келесідей сипатталуы мүмкін:

1. Әлеуметтік қызмет түрі жеке тұлғаларға, адамдар топтары мен қауымдастықтарға көмек көрсету арқылы, әлеуметтік қызмет көрсетуде қиындықтарға тап болатын жеке және қоғамдық қатынастарды қорғау, қолдау, түзету және оңалту арқылы, сондай-ақ әлеуметтік жүйенің жекелеген элементтерін өзгерту немесе реформалау жолымен үйлестіруге бағытталған. Әлеуметтік жұмыста әлеуметтік және гуманитарлық мәселелерді шешуде бірқатар ғылыми бағыттардың ұстанымдары, әдістері мен тәсілдері қолданылады.

2. Әртүрлі кеңістіктік-уақыттық жағдайларда қоғамның әлеуметтік нормалары мен құндылықтарына сәйкес индивид пен топтың субъектілігін жүзеге асыру және әлеуметтік бейімделуіне ықпал ету әдістері мен тәсілдерін зерттейтін теория.

3. Көп деңгейлі сипаттағы оқу пәні; ол жоғары, орта арнаулы оқу орындарында, сондай-ақ әлеуметтік сала қызметкерлерінің біліктілігін арттыру жүйесінде оқытылады.

Оның мақсаты мен міндеттері болашақ әлеуметтік қызметкердің өзін-өзі тәрбиелеуге тұрақты орната отырып, тұлғалық-кәсіби қасиеттерін қалыптастыру, теориялық білімге үйрету және қажетті дағдылар мен іскерлікті, әлеуметтік жұмыста бар технологиялар жүйесін беру болып табылады. Әлеуметтік жұмыс-әлеуметтік іс-әрекеттің бір түрі: кәсіби әлеуметтік жұмыстағы мақсатты манипуляциялардың негізгі күш-жігері іс-әрекет объектісі (клиент) өзін-өзі қамтамасыз ету қағидаттарында әлеуметтік жұмыс істейтін жағдайлар жасауға, сондай-ақ бейәлеуметтік немесе девиантты мінез-құлық тұлғаларымен түзету немесе оңалту жұмыстарын жүргізуге бағытталған. Әлеуметтік жұмыстың шекаралары әлеуметтік іс-әрекет саласы ретінде нақты кеңістіктік-уақытша координаттарда ғана айқындалуы мүмкін, өйткені кәсіби деңгейде әлеуметтік жұмыс көбіне нақты мемлекеттің нақты тарихи дамуының нақты уақытша бөлігінде әлеуметтік саясатымен алдын ала анықталған шеңберлермен шектеледі. Әлеуметтік жұмысқа сабақтастық тән, ол қоғамдағы әлеуметтік және гуманитарлық мәселелер, сондай-ақ оларды шешудің теориялық және практикалық тәсілдері қоғамның өзінің, сондай-ақ оның құрамдас бөліктерінің дамуымен қатар туындайды. Әлеуметтік жұмыс саласы кеңейіп, әлеуметтік байланыстар қоғамда бір мезгілде және тиісінше кенеюімен және күрделенуімен сипаты мен ауқымымен көрінеді.

Қазақстандағы әлеуметтік жұмыс феномені салыстырмалы түрде жаңа мәдени және кәсіби құбылыс ретінде қарастыруға болады, өйткені ол тек екі он жыл бұрын пайда болды. Адам қоғамының тыныс-тіршілігіндегі әлеуметтік жұмыстың қалыптасуын, әсіресе адам тарихының өткен кезеңдеріне қатысты, қоғамның әлсіз және осал мүшелеріне қарым-қатынас әрқашан бір мағыналы болмауын ескере отырып, ерекше құбылыс ретінде қарастыруға болады. Мысалы, ежелгі Спартада, кейбір американдық тайпаларда инфантицид жағдайлары, қарттардың, ауыр емес және ауыратындардың өлуі таралған. Әлеуметтік жұмысты институттандыру адам санасындағы адамгершілік эволюцияны, қоғамды ізгілендіруді, үйлесімді дамуды, адам жеке тұлға, оның құқықтары мен бостандықтары ретінде басымдықты алатын өркениетті даму жолына көшуді бейнелейді.

Қазіргі қоғам оның құрылымдарын, институттарын, қоғамның қорғалмаған мүшелерін дамытудың тұрақтылығын қамтамасыз етуге бағытталған ерекше тетік жасады. Бұл тетік мұқтаждарға көмек көрсетуге бағытталған кәсіби қызмет ретінде түсінілетін әлеуметтік жұмыс болып табылады. Әлеуметтік көмектің заманауи түрі бола отырып, ол қайырымдылық, этноконфессиялық мәдениет дәстүрлерінде қалыптасқан алғышарттар негізінде пайда болды.

Сондай-ақ, әлеуметтік жұмыс қазіргі уақытта адамның, отбасының, топтың әлеуметтік және экономикалық құқықтарын қамтамасыз ету немесе индивидке, топқа өз құқықтарын пайдалануға кедергі келтіретін әлеуметтік физикалық немесе психикалық залалды өтеу жөніндегі қызмет болып табылатынын атап өту қажет. Әлеуметтік жұмыс институтының негізгі қызметі адам құқықтарын іске асыру мен сақтауға ықпал ету болып табылады. Адам әлеуметтік

жұмыс мүдделерінің орталығында тұр, бұл оның өмір сүруінің негізгі факторы, оның дүниетанымдық гуманистік жүйесінің негізгі құндылығы болып табылады.

Әлеуметтік жұмыс кәсіби қызмет ретінде оны әлеуметтік бағыттағы (дәрігер, педагог, психолог, заңгер және т.б.) кәсіптердің сипаты бойынша басқа ұқсас кәсіптерден ерекшеленетін ерекшеліктерге ие. Негізгі ерекшелік қасиеттерінің бірі - маман мен клиент арасындағы әлеуметтік іс-әрекет пен интеракция процесінің сипаты. Рөлдік субъектіден-көмектесетін кәсіптердің басқа түрлеріне тән Объектілік қатынастардан және осыған байланысты іс-әрекет процесінде шешімдер қабылдау актілерінен айырмашылығы, әлеуметтік жұмыста субъект-клиент шешім қабылдау кезінде құқығын немесе артықшылығын сақтайтын сенімді сипаттағы субъектілік қатынастар басым болады.

Әлеуметтік мекемелер клиенттерінің ерекшелігі-бұл көмекке қоғамның материалдық қамтамасыз етілмеген, әлеуметтік осал немесе маргиналды топтарының өкілдері жүгінетіндіктен. Бұл әлеуметтік жұмыс жоғары беделге ие бола алмайды және кәсіби - әлеуметтік қызметкерлерге, әсіресе нарықтық экономика жағдайында және қоғамға либералды да, консервативтік идеологияның да әсері жағдайында үлкен табыс әкеле алмайды дегенді білдіреді. Әлеуметтік жұмысқа еңбегі әдетте жоғары біліктілікті және жоғары немесе орта арнайы білім беру бағдарламасы бойынша тиісті дайындықты талап етпейтін әлеуметтік-тұрмыстық қызмет көрсетумен айналысатын әлеуметтік қызметтердің немесе қайырымдылық ұйымдарының қосалқы немесе техникалық персоналының қызметтері жиі қателесіп жатады, ал консультант-психолог немесе педагог, кадрлар (персонал) жөніндегі маман-менеджер немесе әлеуметтік-талдау қызметін ұйымдастырумен айналысатын әлеуметтік жұмыс маманының кәсіби қызметтері жиі қателесіп жатады., негізгі теориялық және практикалық базалық дайындықты талап етеді.

Әлеуметтік жұмыс бай нақты материал береді, оны зерттеу қазіргі қоғамның дағдарыс нүктелерінде құрылымы мен өзін-өзі тануы туралы мәлімет алуға көмектеседі. Әлеуметтік жұмыстың әлеуметтік теориямен байланысын талдау "дамыған" қоғамның табиғатына жарық түсіруі мүмкін. Керісінше, қазіргі қоғамның сипаттамалары осы өзіндік мамандық пен академиялық тәртіптің табиғатын жақсы түсінуге ықпал етеді.

Өмір тіршілігінің әртүрлі салаларында әрекет ететін адам: экономикалық, әлеуметтік, рухани, отбасылық-тұрмыстық, әлеуметтік жұмыстың негізгі объектісі және оның жүйесінің басты интеграциялаушы факторы болып табылады, оның мазмұнын алдын ала айқындайды. Әлеуметтік жұмыстың құрылымы адамдардың бір-біріне деген қарым-қатынасымен ғана емес, сонымен қатар адамдардың идеяларға, білімге деген қарым-қатынасымен; әр түрлі салалардағы білім мен әлеуметтік жұмыс технологияларының өзара байланысымен негізделеді.

Әлеуметтік жұмыс кәсібилігінде әлеуметтік жұмыс саласын тиімді дамыту мен кәсібилікті жетілдіруге бағытталған әр түрлі мемлекеттік құрылымдар мен қоғамдық ұйымдардың біріккен өзара тиімді іс-әрекеті ретінде қарастыруға болатын әлеуметтік серіктестіктердің алар орны ерекше. Әлеуметтік серіктестікке қатысушылар ретінде әлеуметтік жұмыс бойынша бакалаврларды, мамандар мен магистрлерді дайындайтын жоғары оқу орындары, сонымен қатар әлеуметтік жұмыс институтын дамытуға мүдделі әлеуметтік қызметтер мен тұрғын-халық қатысады. Әлеуметтік серіктестіктің негізгі мақсаты болып кәсіби білім берудің алдыңғы қатарлы міндеттерін шешуде барлық әлеуметтік серіктестердің біріккен іс-әрекеттері табылады. Ең алдымен жоғары білікті, еңбек нарығының бәсекесіне лайықты және мобильді мамандарды дайындау, жұмыстың жаңа әдістері мен принциптерін енгізу, еңбек сапасын түбегейлі жоғарылату сияқты кәсібиліктің негізгі міндеттерін шешу қазіргі кезеңде дәл осы әлеуметтік серіктестердің өзара әрекеттесулеріне тәуелді болып отыр [3].

Әрбір қызметкер өзін мамандар тобына жататындығын сезінуі және ұжымдық бірігуді нығайту үшін кәсібилікті ұйым ішінде қалыптастыру тиіс. Кәсібилік институттардың іс-әрекеттерінен әлеуметтік жұмыс қызметін құру және жүзеге асыру, құзырлық білімнің ықпалы саласын анықтау, қоғамдық мәселелерге кәсіби көзқарасты қалыптастыру және қоғамдағы кәсіпқой мамандардың мәртебесін жоғарылату тәуелді болып табылады. Сонымен қатар әлеуметтік жұмыс кәсібилігі сауатты басқару саясаты мен біртіндеп кадрлық реформалау есебінен де жүзеге асырыла алады. Әлеуметтік қызмет саласындағы үздіксіз кадрлық өсуді қамтамасыз ету және осы салаға жас мамандарды тарту үшін жағдай жасау керек. Осы шаралар кешенін жүзеге асыра отырып, өзінің мақсаты мен міндеттеріне сай келетін және

әлеуметтік мәселелерді шешуде елеулі ықпал ететін әлеуметтік жұмысты мамандық ретінде қалыптастыру тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Баймұратова Г.П. Әлеуметтік жұмыстың этикалық негіздері: оқулық және практикум. М.. 2015 жыл.
2. Ярская - Смирнова Е. Р. Теория и практика социальной работы: исследование «скрытого знания» / Е. Р. Ярская-Смирнова, П. В. Романов // Антропология профессий : сб. науч. ст. - Саратов, 2017.
3. Кожамкулова, Л. Т., ҚР-дағы әлеуметтік қызметтер: әлеуметтік қызметтерге мұқтаждықтың өлшемдері мен дәрежесін, сондай-ақ әлеуметтік қызметкерлерге олардың санаттарына (деңгейлеріне) сәйкес қойылатын біліктілік талаптарын әзірлеу, Алматы, 2007.

Утебаев А.Д., Карагандинский государственный университет имени академика Е.А. Букетова, факультет физической культуры и спорта, гр. НВП-32, студент
(*Научный руководитель – д.м.н, доцент Садыков К.И.*)

ВООРУЖЕННЫЕ СИЛЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН – ВАЖНЕЙШИЙ ФАКТОР НЕЗАВИСИМОСТИ

Важнейшим фактором независимости являются Вооруженные Силы и система государственных органов, обеспечивающих безопасность, политико-территориальные и экономические интересы суверенной страны. В Республике Казахстан такие структуры были созданы сразу с обретением независимости. По Конституции Республики Казахстан, Верховным главнокомандующим является Президент Республики Казахстан.

С Декларации о государственном суверенитете Казахской ССР от 25 октября 1990 г. начинается реальное осуществление республикой своего государственного суверенитета. Так, представляет интерес статья 34 Декларации, в которой закладываются принципы строительства казахстанской армии. В документе впервые провозглашалось, что «Казахская ССР обладает правом на собственные внутренние войска, органы государственной безопасности и внутренних дел, подчиненные и подконтрольные Верховному Совету Казахской ССР и Президенту Казахской ССР. Республика имеет право по соглашению с Правительством Союза определять порядок и условия прохождения ее гражданами воинской службы, решать вопросы размещения войск и вооружений на своей территории» [1, с. 408].

Актуальность формирования Вооружённых Сил Казахстана была связана также с напряжённой в регионе геополитической ситуацией. Так, произошли кровавые столкновения между представителями узбекского и кыргызского народа в Кыргызстане, велась война в Афганистане, на Кавказе. Указ Первого Президента РК Н. А. Назарбаева от 25 октября 1991 г. «Об образовании Государственного комитета обороны Казахской ССР» способствовал обеспечению военной безопасности страны [2, с. 510].

Конституционный закон «О государственной независимости Республики Казахстан» от 16 декабря 1991 г., оформивший юридический статус республики как суверенного государства, определил в статье 16, что «Республика Казахстан в целях охраны своей независимости и территориальной целостности имеет право на создание собственных Вооруженных Сил. Республика самостоятельно определяет порядок и условия прохождения ее гражданами воинской службы, решает вопросы размещения войск, вооружений и техники на своей территории» [3, с. 622].

Все части и соединения, дислоцированные в республике подконтрольны Президенту Казахстана.

7 мая 1992 г. Первый Президент Казахстана – Верховный Главнокомандующий Вооружёнными Силами Н. А. Назарбаев подписал Указ «О создании Вооруженных сил Республики Казахстан» [4]. В Указе было определено: «...воинские объединения, соединения, части, учреждения, организации, полигоны, арсеналы, базы хранения, склады, движимое и недвижимое военное имущество Объединенных Вооруженных сил СНГ, дислоцированные на территории Республики Казахстан, передаются под юрисдикцию Казахстана и включаются в состав Вооруженных сил РК с соблюдением условий Соглашения об Объединённых Вооруженных силах СНГ [4].